3

Bob

TA’LIM TASHKILOTIDA PULLIK XIZMATLAR KO‘RSATISH

3.1. Ko‘p bolali oilalar uchun bolani parvarishlash va unga qarash to‘lovi bo‘yicha imtiyozlar.

3.3. Maktab kutubxonasidan bepul foydalanish to‘g‘risida.

3.4. Maktabda pullik ta’lim xizmatlarini ko‘rsatish tartibi to‘g‘risida.

3.5. Ijtimoiy reyestrga kiritilgan oilalar farzandlariga ijtimoiy imtiyozlar berish tartibi.

KEYS 3.1. KO‘P BOLALI OILALAR UCHUN BOLANI PARVARISHLASH VA UNGA QARASH TO‘LOVI BO‘YICHA IMTIYOZLAR.

❓ ***Maktab qoshida tashkil etilgan maktabgacha ta’lim guruhlarida ko‘p bolali oilalar farzandlari uchun ota-onalar to‘lovi bo‘yicha qanday imtiyozlar mavjud?***

❓ ***Ko‘p bolali oila maqomi qaysi hujjat asosida aniqlanadi va direktor ushbu imtiyozni qanday rasmiylashtirishi shart?***

Normativ asos

Vazirlar Mahkamasining 246-sonli qarori talablariga muvofiq, maktab qoshidagi maktabgacha ta’lim guruhlarida ko‘p bolali oilalar uchun quyidagi qonuniy yengilliklar va ularni rasmiylashtirish mexanizmi amalda bo‘ladi:

Imtiyoz miqdori: Ko‘p bolali oilalarning farzandlari uchun belgilangan ota-onalar to‘lovi miqdori amaldagi tariflarga nisbatan kamaytirilgan stavkalarda (yoki muayyan foiz chegirmalari bilan) undiriladi. Shuningdek, mazkur qaror talablariga asosan muassasadagi jami bolalar sonining 15 foizi doirasida kam ta’minlangan va ko‘p bolali oilalar farzandlari to‘lovdan to‘liq ozod etilishi mumkin.

“Yagona darcha” va “Ijtimoiy himoya reyestri” integratsiyasi: Ilgari ota-onalardan mahalla ma’lumotnomasi va ko‘plab qog‘ozbozlik hujjatlari talab etilgan bo‘lsa, hozirgi kunda muassasa rahbari (direktor) oilaning “ko‘p bolali” yoki “kam ta’minlangan” ekanligini “Ijtimoiy himoya yagona reyestri” axborot tizimi orqali elektron bazadan tekshirib olishi lozim.

Maktab direktori buyruq chiqarishidan oldin quyidagi ish hujjatlarini bosqichma-bosqich rasmiylashtirishi shart:

1. Ota-onadan imtiyoz qo‘llash to‘g‘risidagi arizani qabul qilish.
2. Oiladagi bolalarning tug‘ilganlik haqidagi guvohnomalari nusxalarini (kamida 4 nafar bola) jamlash.
3. Muassasa ichki komissiyasi (pedagogik kengash yoki kasaba uyushmasi ishtirokida) yig‘ilish bayonnomasini tuzish.
4. Imtiyoz qo‘llash yoki to‘lovdan ozod qilish to‘g‘risida maktab direktori buyrug‘ini chiqarish.

Vazirlar Mahkamasining 246-sonli qarori talablariga ko‘ra, agar ko‘p bolali oilaning bitta farzandi muassasani bitirib ketgan bo‘lsa yoki 18 yoshga to‘lgan bo‘lsa (va oliy ta’limda o‘qimayotgan bo‘lsa), oilada voyaga yetmagan bolalar soni 3 nafarga tushsa — ushbu imtiyoz avtomatik ravishda bekor qilinadi.

Direktor ushbu kontingentlar monitoringini har yili 5-sentabr hamda 10-yanvar holatiga ko‘ra qayta tekshirib (inventarizatsiya qilib) turishi shart. Aks holda, audit tekshiruvi davomida “byudjet mablag‘larini asossiz kamaytirish” aybi qo‘yilishi mumkin.

KEYS 3.2. YOLG‘IZ OTA-ONALAR UCHUN PULLIK TA’LIM XIZMATLARIGA CHEGIRMALAR.

❓ Ijtimoiy reyestrga kiritilgan yolg‘iz ona (yoki ota) farzandini davlat ta’lim muassasasidagi pullik ta’lim xizmatlariga va to‘garaklarga joylashtirganda imtiyozli chegirma olish huquqiga egami?

Normativ asos

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2026-yil 29-yanvardagi «Ijtimoiy reyestrga kiritilgan oilalarni qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirishning qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi 35-son qarori.

Maktabgacha va umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida tashkil etiladigan pullik to‘garaklar, qo‘shimcha ta’lim kurslari hamda boshqa pullik ta’lim xizmatlari uchun amaldagi tartibda belgilangan chegirmalar va imtiyozlar qo‘llaniladi. Imtiyozlarning turi va miqdori vakolatli davlat organlari tomonidan tasdiqlangan tartib asosida belgilanadi.

Mazkur imtiyozdan foydalanish uchun ota-ona (yoki uning qonuniy vakili) ta’lim muassasasiga oilaning «Ijtimoiy himoya yagona reyestri»ga kiritilganligini tasdiqlovchi elektron ma’lumotnoma yoki **QR-kod** orqali tasdiqlanadigan hujjatni taqdim etishi kifoya qiladi. Ta’lim muassasasi ushbu ma’lumotlar asosida belgilangan tartibda imtiyoz yoki chegirmani rasmiylashtiradi.

«Ijtimoiy himoya yagona reyestri»ga kiritilgan yolg‘iz ota-onalar farzandlari davlat ta’lim muassasalarida ko‘rsatiladigan pullik ta’lim xizmatlari va to‘garaklardan foydalanishda qonunchilikda nazarda tutilgan imtiyoz va chegirmalardan foydalanish huquqiga ega.

KEYS 3.3. MAKTAB KUTUBXONASIDAN BEPUL FOYDALANISH TO‘G‘RISIDA.

Keys

Yangi o‘quv yili boshida 7-sinf o‘quvchisi Asror maktab kutubxonasiga badiiy adabiyot va qo‘shimcha darslik olish uchun kirdi. Biroq, kutubxonachi unga kitob berishni rad etdi. Kutubxonachi o‘z rad javobini quyidagicha asosladi: “Sen o‘tgan o‘quv yilida sinf fondi uchun belgilangan ixtiyoriy homiylik xayriyasini haligacha topshirmagansan. Oldin o‘sha qarzdorlikni yop, keyin kutubxonadan kitob olasan”. Bolaning oilasi Ijtimoiy reyestrga kiritilgan, moddiy sharoiti og‘ir oila edi. Bola uyiga xafa bo‘lib qaytdi va vaziyatni ota-onasiga aytib berdi. Ota-ona maktab ma’muriyatiga e’tiroz bildirib keldi.

❓ ***Kutubxonachining harakatlari qonuniymi?***

❓ ***Bu vaziyatda O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligi va maktab ichki nizomining qaysi bandlari buzilgan?***

❓ ***Maktab rahbariyati (direktor yoki direktor o‘rinbosari) bu nizoni qanday hal qilishi kerak***

Kutubxonachining harakatlari amaldagi qonunchilik talablariga zid hisoblanadi. O‘quvchining kutubxona fondidan foydalanish huquqini ixtiyoriy homiylik xayriyalari yoki boshqa moddiy masalalar bilan bog‘lashga yo‘l qo‘yilmaydi. Bunday harakat o‘quvchining ta’lim olish hamda axborotdan erkin foydalanish huquqining cheklanishiga olib keladi

Normativ asos

Mazkur vaziyatda O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 50-moddasi hamda «Axborot-kutubxona faoliyati to‘g‘risida»gi Qonunning 5-moddasi talablari buzilgan. Shuningdek, maktabning kutubxona xizmatlaridan bepul foydalanishga oid ichki tartib-qoidalariga rioya etilmagan.

Maktab direktori, eng avvalo, o‘quvchining buzilgan huquqini zudlik bilan tiklashi, unga kutubxona fondidagi zarur darsliklar va badiiy adabiyotlarning hech qanday qo‘shimcha shartlarsiz bepul berilishini ta’minlashi lozim. Shu bilan birga, mazkur holat yuzasidan xizmat tekshiruvi o‘tkazilib, kutubxonachi tomonidan qonunchilik va xizmat vazifalari talablarining buzilishiga huquqiy baho berilishi hamda ayb darajasiga qarab intizomiy ta’sir choralarini qo‘llash masalasi ko‘rib chiqilishi zarur.

Shuningdek, ota-onaga yuzaga kelgan holat bo‘yicha rasmiy tushuntirish berilib, o‘quvchining huquqlari to‘liq tiklanganligi hamda kelgusida bunday holatlarning takrorlanishiga yo‘l qo‘yilmasligi yuzasidan ko‘rilayotgan choralar haqida ma’lumot taqdim etilishi maqsadga muvofiq.

Kelgusida shunga o‘xshash holatlarning oldini olish maqsadida maktab direktori pedagogik jamoa va kutubxona xodimlari ishtirokida xizmat yig‘ilishi o‘tkazib, o‘quvchilarning konstitutsiyaviy huquqlari, kutubxona xizmatlaridan foydalanish tartibi hamda har qanday ixtiyoriy homiylik mablag‘lari yoki boshqa moddiy masalalarni ta’lim jarayoni bilan bog‘lash mumkin emasligi yuzasidan tushuntirish ishlarini tashkil etishi lozim.

Mazkur vaziyat maktab rahbari tomonidan qonun ustuvorligi, bola manfaatlarining ustuvorligi hamda ta’lim olish huquqini ta’minlash tamoyillari asosida hal etilishi lozim.

KEYS 3.4. MAKTABDA PULLIK TA’LIM XIZMATLARINI KO‘RSATISH TARTIBI TO‘G‘RISIDA.

Keys

Maktab direktori barcha 8-sinf o‘quvchilariga qo‘shimcha matematika kursiga qatnashishni majburiy qilib, ota-onalarga ushbu kurs uchun to‘lovni amalga oshirish talabini qo‘ydi. To‘lovni amalga oshirmagan o‘quvchilarga mashg‘ulotlarda qatnashish va ayrim sinfdan tashqari tadbirlarda ishtirok etish cheklanishi aytildi.

? Direktorning bunday harakati qonuniymi?

Normativ asos

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 22-apreldagi 343-son qarori bilan tasdiqlangan “O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi tizimidagi umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida pullik ta’lim xizmatlarini ko‘rsatish tartibi to‘g‘risida”gi Nizom.

Mazkur Nizomga muvofiq, umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida pullik ta’lim xizmatlari faqat ixtiyoriylik asosida va maktab direktori hamda o‘quvchining ota-onasi (yoki qonuniy vakili) o‘rtasida tuzilgan shartnoma asosida tashkil etiladi. O‘quvchilarni pullik ta’lim xizmatlariga majburiy jalb etish taqiqlanadi.

Shuningdek, pullik ta’lim xizmatlarida ishtirok etmagan o‘quvchilarning asosiy ta’lim olish huquqlarini cheklash, ularni darslar yoki sinfdan tashqari tadbirlardan chetlashtirishga yo‘l qo‘yilmaydi. Pullik mashg‘ulotlar davlat ta’lim standartlarida nazarda tutilgan majburiy ta’lim jarayonidan tashqari tashkil etiladi hamda asosiy ta’lim jarayoniga xalal bermasligi lozim.

Mazkur vaziyatda maktab direktori o‘quvchilarni pullik kurslarga majburiy jalb etish to‘g‘risidagi noqonuniy talabni bekor qilishi, ota-onalarga amaldagi tartib bo‘yicha tushuntirish berishi hamda pullik ta’lim xizmatlari faqat ixtiyoriy ravishda va shartnoma asosida tashkil etilishini ta’minlashi zarur. Zarur hollarda maktabda pullik ta’lim xizmatlarini tashkil etish tartibiga rioya etilishi yuzasidan ichki

KEYS 3.5. IJTIMOIY REYESTRGA KIRITILGAN OILALAR FARZANDLARIGA IJTIMOIY IMTIYOZLAR BERISH TARTIBI

Keys

6-sinf o‘quvchisining onasi maktab direktoriga murojaat qilib, oilasi «Ijtimoiy himoya yagona reyestri»ga kiritilganligini ma’lum qildi hamda farzandi uchun qonunchilikda nazarda tutilgan ijtimoiy imtiyozlarni qo‘llashni so‘radi. Biroq maktabning mas’ul xodimi imtiyoz faqat qog‘oz shaklidagi ma’lumotnoma taqdim etilgandan keyingina rasmiylashtirilishini, elektron ma’lumotlar asosida imtiyoz berish mumkin emasligini bildirdi. Natijada o‘quvchiga tegishli imtiyoz o‘z vaqtida qo‘llanilmadi.

❓ ***«Ijtimoiy himoya yagona reyestri»ga kiritilgan oilalar farzandlariga ijtimoiy imtiyozlar qanday tartibda qo‘llaniladi?***

❓ ***Maktab direktori ushbu vaziyatda qanday choralar ko‘rishi lozim?***

Normativ asos

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2026-yil 29-yanvardagi 35-son “Ijtimoiy reyestrga kiritilgan oilalarni qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirishning qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori

Mas’ul xodimning harakatlari amaldagi tartib talablariga to‘liq mos kelmaydi. Mazkur qarorga muvofiq, «Ijtimoiy himoya yagona reyestri»ga kiritilgan oilalarga qonunchilikda nazarda tutilgan ijtimoiy imtiyozlar belgilangan tartibda taqdim etiladi. Davlat organlarining axborot tizimlarida mavjud bo‘lgan ma’lumotlarni fuqarodan qayta talab qilishga yo‘l qo‘yilmaydi.

Mazkur vaziyatda maktab direktori, avvalo, oilaning «Ijtimoiy himoya yagona reyestri»ga kiritilganligini belgilangan tartibda tekshirtirishi hamda o‘quvchiga tegishli ijtimoiy imtiyozlarning o‘z vaqtida qo‘llanilishini ta’minlashi lozim. Shuningdek, mas’ul xodimlarga ijtimoiy imtiyozlarni rasmiylashtirish tartibi yuzasidan tushuntirish berilishi, qonunchilikda nazarda tutilmagan hujjatlarni fuqarolardan talab qilish holatlariga yo‘l qo‘ymaslik bo‘yicha ichki nazorat kuchaytirilishi zarur.

Mazkur vaziyat maktab rahbari tomonidan qonuniylik, ochiqlik va fuqarolarga qulaylik tamoyillari asosida hal etilishi lozim.